

AİHM Başvuru Rehberi

AİHM ye Nasıl Başvurulur? Adım adım başvuru aşamaları

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE BAŞVURU YÖNTEMİ:

Başvuru formunun en son güncel hali Mahkeme'nin internet sitesinde bulunmaktadır. Formu indirin ve formun her bo yer kalmayacak şekilde doldurun. Davayla ilgili her türlü dökümanın bir örneğini (asıllarını değil? Dosya davanın sonunda size iade edilmez unutmayın) doldurduğunuz formla birlikte Mahkeme'ye gönderin. AİHM'nin internet sitesinde erişime açık olan güncel Uygulama Talimatı ve başvuru formunun nasıl doldurulacağı ile ilgili duyuruları takip etmeyi unutmayın. Yakın zamanda başvuru usulünde önemli değişiklikler olduğunu ve başvurunun eskiye oranla daha güç koşullara tabi tutulduğunu unutmayın.

Başvurunuzda eksik varsa Mahkeme'nin başvuruyu esastan incelememe riski vardır, bu nedenle başvuru formunun bütün kısımlarının dikkatli bir şekilde doldurulması gerekir. Eğer formun herhangi bir kısmı uygun bir şekilde doldurulmadan boş bırakıldıysa veya bilgi eksikliği varsa veya dayandığınız belgelerin fotokopilerini eklemediyseniz, Mahkeme hiçbir inceleme yapmadan başvurunuzu kayda bile almadan reddedebilir. Bu gibi durumlarda başvuru için 6 aylık sürenin işlemeye devam ettiğini unutmayın.

Yanılıya düşmemek için, AİHM Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan güncel dökümanlara ve özellikle Mahkeme İç Tüzüğü'ne bakınız.

http://echr.coe.int/Documents/Application_Notes_TUR.pdf

Mahkeme'ye Avrupa Konseyi'nin iki resmi dilinden birinde (Fransızca veya İngilizce) başvurursanız dosyanız tercüme sürecine girmeyeceğinden daha hızlı sonuçlanır. Mahmeye kendi dilinizde ve Avrupa Konseyi'ne üye diğer devletlerden herhangi birinin resmi dilinde başvuru yapabilirsiniz.

İlk başvuruda avukat tarafından temsil edilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, sonradan bir avukatın hizmetinden yararlanmaya karar verirseniz, bu avukatın sizi Mahkeme'de temsil edebilmesi için onu yetkilendirdiğinize dair usulüne uygun imzalanmış bir yetki belgesini Mahkeme'ye göndermeniz gerekmektedir.

http://echr.coe.int/Documents/Authority_Form_TUR.pdf

Başvuru formunun bütün kısımlarını eksik kalmayacak şekilde doldurduktan sonra, başvurunuzla ilgili belgelerin fotokopileri ile birlikte aşağıdaki adrese göndermeniz gerekir:

The Registrar

European Court of Human Rights

Council of Europe

F-67075 Strasbourg cedex

Başvurunuzu tercihen iadeli taahütlü göndermeniz ve alındı belgesini saklamanızda yarar var. Başvurunuzu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen altı aylık süre sınırı içerisinde göndermeniz gerekmektedir. Mahkeme'nin dikkate aldığı tarih, gönderdiğiniz tarih değil Mahkeme'ye ulaşma tarihidir! Başvuruların yalnızca posta yoluyla gönderilebileceğini unutmayın, faks veya –posta yöntemi kabul edilmemektedir. Her halükarda, iç hukuk yollarının tüketilmesini takiben mümkün olan en kısa sürede başvurunuzu yapmanız kuvvetle tavsiye olunur.

BAŞVURUDAN SONRAKİ AŞAMA:

Başvurunuz, her gün yaklaşık 1,500 adet mektup alan Mahkeme'nin Merkez Bürosu'na ulaşacaktır. Mahkeme çok sayıda mektup alması sebebiyle, başvurunuzun alındığını hemen teyit edememektedir.

Başvurunuzun AİHM'ye ulaşip ulaşmadığını kontrol etmek için Mahkeme'yi ararsanız cevap alamazsınız ama Mahkeme, daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduğunda mutlaka sizinle irtibata geçer.

Tevzi bürosu, başvuruları ayırır ve ilgili hukuk dairesine, yani aleyhine başvurunun yapıldığı ülkeden sorumlu hukuk dairesine gönderir. Örneğin, Almanya'ya karşı yapılan bir başvuru, Alman davalarıyla ilgilenen hukuk dairesine gönderilir çünkü o dairedeki kalem personelinin bir bölümü Almanca bilir ve ülkesinin mevzuatı hakkında bilgi sahibidir.

Başvurunuzda öncelikle bir numara verilir ve dosyanız ön incelemeye alınır. Bu aşamada başvuru kayıtlarına kayıt numarası verilmesi kabul edilebilirlik koşullarını taşıdığı anlamına gelmez, yalnızca başvurunun kayda alındığını ifade etmektedir.

Mahkeme'nin sizinle irtibata geçmesi durumunda, size bildirilen sürede yazılı cevap vermeniz gerekir, aksi takdirde dosyanız reddedilebilir veya imha edilerek esası kapatılabilir.

Mahkeme, davanızı incelemek için gerekli bütün bilgilere sahip olduğunda, başvurunuz Mahkeme'nin bir üye hakimine veya heyetine havale edilir.

Başvuru tarihinden sonra uzun zaman geçse dahi, sabırla Mahkeme'den gelecek tebligatı beklemeniz gerekmektedir. Başvurunun en azından AİHM'ye ulaştığından emin olmak için posta idaresi veya uluslararası taşıma şirketine müracaat etmeniz yeterlidir. Her yıl 50.000'in üzerinde başvuru yapıldığını derdest (görülmemekte olan) dava yoğunluğundan ötürü, Mahkeme mektuplarınızın ve belgelerinizin ulaştığına dair size cevap veremediği gibi davanızın ne zaman sonuçlanacağını da söyleyemez.

AİHM'de yazılı dava usulü uygulanır. Mahkeme'nin dikkatine sunmak istediğiniz herhangi bir bilginin mutlaka yazılı şekilde iletilmesi gerekir.

İNCELEME AŞAMASI:

1. İnceleme merciinin belirlenmesi:

Mahkeme, davanızı incelemek için gerekli bütün bilgilere sahipse veya eksik belge ve bilgiler taraflarca tamamlandıysa, başvurunuz davanın türüne bağlı olarak Mahkeme'nin ilgili hukuki birimine havale edilecektir, yani tek yargıç, Komite veya Daire'ye.

- Eğer başvurunuz kabul edilebilirlik kriterlerine sahip olmadığınızdan **açıkça** kabul edilemez ise, bu durumda davanız tek yargıç tarafından görülecektir. Bu tek yargıç tarafından verilen kabul edilemezlik kararı nihaidir. Kabul edilemezlik kararı tebliğ edilir ama kararın bir örneği size gönderilmez. Kabul edilemezlik kararına herhangi bir şekilde itiraz etmek veya bununla ilgili daha detaylı bilgi talep etmek de mümkün değildir. Mahkeme davayı kapatacak ve dosya belli bir süre geçtikten sonra imha edilecektir.
- Eğer davanız, Mahkeme'nin o devlet hakkında, önceden bir çok davada karar verdiği bir örnek konuyla ilgili sorun içeren, standard (daha önce çok sayıda davaya ve müstekar AİHM içtihadına konu olmuş) bir dava olduğu değerlendirilirse, davanız 3 yargıçlı Heyet tarafından ele alınır. Bu durumda, usule ilişkin bir tebligat alırsınız. Mahkeme sizinle gerektiği takdirde ve gerektiği zamanlarda (bilgi, belge, beyan vb. taleplerle) irtibata geçecektir.
- Eğer davanızın yerleşik (müstekar) içtihada konu bir dava olmadığı değerlendirilirse, davanız 7 yargıçlı Daire tarafından incelenecektir. Daire davanızı yine de kabul edilemez bulabilir ve bu durumda, söz konusu karar yine nihaidir, fakat davanızın kabul edilebilir olduğunu değerlendirirse, şikayetinizin esasını inceleyecektir. Ancak bunu yapmadan önce ilk olarak başvurunuzu, şikayetin varlığı hakkında bilgi vermek ve olaya konu ihtilafı ilgili görüşlerini sunmasına izin vermek için ilgili Hükümete tebligat yapılacaktır. Hükümet tarafından sunulan dilekçeler daha sonra size cevap verme imkanı tanımak için gönderilir. Her ne kadar davanın başında avukatla başvurma zorunluluğu bulunmasa da, yargılamanın bu aşamasında Mahkeme sizi bir avukat tarafından temsil edilmeye davet eder. Sizinle sadece Mahkeme'nin muhatab olacağını unutmayın.
- Hiç bir başvuru doğrudan 17 yargıçlı Büyük Daire'ye gönderilmez, istisnai durumlarda bir Daire, Büyük Daire lehine yargılama yetkisinden feragat edebilir veya yargılamanın ileri aşamalarında dava Büyük Daire'ye gönderilebilir. Büyük Daire lehine Feragat, ancak davanın Sözleşme'nin yorumlanmasıyla ilgili ciddi sorular gündeme getirmesi durumunda veya Mahkeme'nin yerleşik içtihatlarıyla çelişme riski taşıyorsa mümkündür. Bir Daire'nin esasa ilişkin nihai kararını vererek dosyadan el çekmesinden sonra, karar tarihinden itibaren 3 ay içerisinde taraflardan birinin talebi üzerine, dosya Büyük Daire'ye gönderilebilir. Gönderilebilir diyoruz çünkü bu başvuru üzerine otomatik olarak işleyen bir süreç değil. Büyük Daire'ye gönderilme talepleri bir başka heyet tarafından incelenmekte ve çok istisnai durumlarda kabul edilmektedir.

Buraya kadar anlatılanlara göre esas olan 7 yargıçlı Daire yargılaması olup istisnai durumlarda, ilk bakışta kabul edilemezlik veya yerleşik içtihat konusu olma nedenleriyle tek yargıçlı veya 3 yargıçlı heyet yargılaması söz konusu olmaktadır.

2. Yargılama süresi:

AİHM'nin bir davayı incelemesinin ortalama ne kadar süreceğini söylemek mümkün değildir. Davanın görülme süresi, davanın niteliğine, tevzi edildiği hukuki birime, Mahkeme'nin ihtiyacı olan bilgileri tarafların ne kadar hızlı temin ettiğine ve diğer başka etkenlere bağlıdır. Mahkeme

başvuruları davaya konu olayların önemini ve aciliyetini dikkate alarak kendince belirli bir sırayla inceler. Buna göre, örneğin en ağır insan hakları ihlalleri içeren veya geniş çapta problemlerin varlığına işaret eden davalara öncelik verilmektedir. Bu nedenle sizin başvurunuz henüz Mahkeme nezdinde derdest iken, sizinkinden çok daha sonra yapılan bir başvuru daha önce karara bağlanabilir.

3. Duruşmalar:

AİHM'nin az sayıda Dairesi ve nadiren de Büyük Dairesi duruşmalı yargılama yapmaktadır (her sene en fazla 30 duruşma). Eğer Mahkeme, davanızda duruşma yapılmasına karar verirse, bununla ilgili mutlaka size tebligat yapılır. Bütün duruşmalar video kaydına alınır ve Mahkeme'nin internet sitesi üzerinden izlenebilir.

YARGILAMANIN SONA ERMESİ

Mahkeme davaları farklı şekillerde karara bağlayabilir.

1. Başvuru reddedilirse

- **Dosya imha edilir**
Eğer, sürecin başında Mahkeme sizinle iletişime geçer ve siz cevap vermezseniz veya belirtilen süre içerisinde cevap vermezseniz, Mahkeme bunu başvurunuzu sürdürmek istemediğiniz şeklinde yorumlayabilir ve süreci sona erdirmeye karar verebilir. Dosyanız imha edilecek ve bu karara karşı itiraz hakkınız olmayacaktır.
 - **Davanız mahkeme kaydından Düşürülür**
Davanın daha ileri aşamalarında, başvurunuzun hukuki oluşumlardan birine tevdi edilmesinden sonra, Mahkeme'nin taleplerine belirtilen süre içerisinde cevap vermemeniz durumunda, bunu davanızı sürdürmek istemediğiniz şeklinde yorumlayabilir ve Mahkeme davanızı kayıttan düşürebilir. Ayrıca dostane çözüm veya tek taraflı deklarasyon neticesinde de başvurunuzu kayıttan düşürebilir.
- Bu sebeple, Mahkeme'ye gecikmeksizin cevap vermeniz önem arz etmektedir. Bu durum, sizin başvurusunun takibiyle ilgilenmeyen bir başvurucu olarak değerlendirilmemenizi ve Mahkeme'nin davanızı kayıttan düşürmemesini veya dosyanızı kapatmamasını sağlayacaktır.**
- **Dava kabul edilemez bulunur**
Eğer Mahkeme'nin kabul edilebilirlik kriterlerinden birini sağlayamıyorsanız, Mahkeme başvurunuzu kabul edilemez bulacaktır ve bu karar nihaidir.

2. Karar verilirse

Eğer başvurunuz kabul edilemez bulunmadıysa, Mahkeme davanızı inceledikten sonra ya Sözleşme'nin ihlal edilmediğine ya da, haklarınızın ihlal edildiğine karar verebilir. Eğer Mahkeme ihlal tespit ederse, lehinize tazminata hükmedebilir. Ancak, Mahkeme'nin hiç bir durumda yerel mahkemenin kararını bozmayacağını unutmayın. Sonuç olarak AİHM kararı iki yönlü olabilir, ya ihlal var ya da ihlal yok yönünde.

Eğer karar bir Komite tarafından verildiyse, bu durumda karar nihaidir ve itiraz imkanı mevcut değildir. Daire kararı, karar verilmesinden itibaren 3 ay içerisinde kesinleşir. Bu 3 ay zarfında siz veya Davalı Devlet davanın Büyük Daire'ye yeniden incelenmesi için gönderilmesini talep edebilirsiniz.. Mahkeme'nin bu tür talepleri yalnızca istisnai durumlarda kabul ettiğini tekrar hatırlatalım. İhlal olmadığı yönünde bir kararın değişmesi neredeyse imkansızdır. Eğer Büyük Daire nihai kararı vermişse Büyük Daire kararları kesindir ve itiraza açık değildir.

İhlal olduğuna dair bir karar kesinleştiğinde, Mahkeme dosyayı Mahkeme kararlarının icrasının denetlenmesinden sorumlu olan Avrupa Konseyi'nin Bakanlar Komitesi'ne iletir. Böylece AİHM önündeki dava sona erer.

Mahkeme'ye yapılan başvuruların önemli bir kısmı ilk incelemede kabul edilemez bulunmaktadır. Bu, başvurunuz kabul edilebilirlik kriterlerini sağlamadığından, davanın esasına girilmeden reddedildiği anlamına gelmektedir. Başvuruların kabul edilemezliğine ilişkin kararlar nihaidir ve bu kararlara karşı hiçbir şekilde itiraz edilemez.

Bu nedenle, Mahkeme'nin başvurunuzu daha ilk anda reddetmesini istemiyorsanız, kabul edilebilirlik kriterlerini sağladığınızdan emin olmanızda yarar var. Başvurudan önce, AİHM'nin internet sitesindeki Kabul Edilebilirlik Rehberi'ne bakınız.

http://echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_TUR.pdf

..